

www.harnoforskare.eu

BÄFVERNITT

MEDLEMSBLADET GÖR SIG BÄST I DIGITAL UPPLAGA

MEDLEMSBLAD FÖR HÄRNÖSANDS SLÄKTFORSKARE . ÅRGÅNG 31. NR 1/76. MARS 2021

Murberget

HJÄLP REDAKTÖREN MED ARTIKLAR OCH BILDER TILL MEDLEMSBLADET – DET ÄR NI SOM GÖR DET!

Härnösands släktforskarförening är en oberoende släktforskarförening ansluten till Sveriges Släktforskarförbund. Vi vänder oss i första hand till släktforskare, men även lokalhistoriker, bya- och hembygdsforskare finns bland våra medlemmar. Vi har medlemsmöte en gång i månaden, med undantag för sommarmånaderna.

Vid varje möte hålls ett föredrag, oftast av en inbjuden föredragshållare. Under kvällen gör vi paus för en fikastund. Förutom våra medlemsmöten brukar vi avsluta säsongen med en bussresa på våren.

Styrelsen

Ordförande: Björn Thunberg, bjorn.thunberghsand@gmail.com
Vice ordförande: Magnus Holmqvist, klockaresvedjan@telia.com
Sekreterare: Maria Nordlund, murraya30@hotmail.com
Kassör: Sig-Britt Ahl, sigbritt.ahl@gmail.com
Ledamöter: Monika Vennerbring, monika@vennerbring.se
Jan-Ola Nordin, janola.nordin@gmail.com
May-Gun Näslund, ke.mg.naslund@gmail.com

Revisorer

Seved Granberg, sammankallande
Yngve Wik, ledamot
Ola Eriksson, ersättare

Valberedning

Birgit Eldrot, sammankallande
Herbert Grahn
Vakant

Hemsideadministratör

vakant

Hemsida

www.harnoforskare.eu

Ansvarig utgivare

Björn Thunberg, bjorn.thunberghsand@gmail.com

Medlemsavgift

Enskild medlem 150 kr/år; familjemedlem 50 kr/år; studerande upp till 18 år 25 kr/år; företag/föreningar 500 kr/år.

Avgiften betalas till Nordea Plusgirokonto 436116-8 Härnösands släktforskare. Glöm inte att uppgge namn, postadress och e-postadress.

Ordförande har ordet

Foto: Örjan Leek

Nytt år och nya möjligheter!

Nej då, 2021 började som 2020 slutade. Vi är fortfarande i Covid19-s grepp och ibland känns det som det läge som Erich Marie Remarques skriver om i romanen "På Västfronten intet nytt" fast här, varje dag motsägelsefulla nyheter. Inga besök på arkiven, museet eller teatern. Heller inga föreläsningar fast det är ju inte helt sant. Flera av museerna hade redan innan Pandemin börjat med digitala rundvandringar och idag hålls även webbaserade föreläsningar och möten. T.ex. har ArkivDigital hållit ett antal föreläsningar på nätet. Länkar till dessa hittar du i tidningen.

I Härnösands Släktforskare jobbar vi på. Ytterligare ett nummer av Bäfvernytt har nu nått dig. Två styrelsemöten i januari och nu i mars har vi också hunnit med. Vid styrelsemötet 5 mars togs bland annat följande beslut:

Årsmöte hålls torsdag 15 april. (Kallelse i tidningen) och mötet genomförs som förra året via e-post och brev. Vi kan berätta att vi fick in 56 svar och det blev en glad överraskning. Vi tackar för det. Kan vi försöka slå det den här gången?

I övrigt beslutades att om vaccineringarna är genomförda till hösten så startar föreningen upp verksamheten med någon form av stadsvandring. Mer information om det längre fram. Ett föredrag av Lars Parkman om fadern Nils Parkmans bok om kyrkoherden i Nordingrå Simon Brandell är planerat. Sedan är det ju så att vi fortsatt gärna tar emot förslag från er medlemmar på aktiviteter som ni skulle ta del av.

Arkivens dag som skall genomföras i november hoppas vi blir av i år. Det brukar ju innebära intressanta aktiviteter.

Jag avslutar med att använda vår Redaktörs utmärkta avslutning av förra numret av Bäfvernytt. Motivation – en framgångsfaktor vid coronavirus attack och föreningsarbete det gäller - *att våga, inte ge upp och komma igen.*

Ta hand om er och följ anvisningarna som ges.
Så önskar jag er

Trevlig läsning!

INNEHÅLL

- 02 ... Styrelsen och övrig information
- 03 ... Ordförande har ordet
- 05 ... Unik trampmangel på Murbergets friluftsmuseum
- 06 ... Mailet från Australien
- 10 ... Frågor och svar om släktforskning och hembygd
- 12 ... Kolnaren Johannes. Ett levnadsöde 1842-1900
- 16 ... En släktforskare och hembygdsentusiast 2
- 19 ... Tyko Lundkvist antavla
- 20 ... Sport och idrott i Härnösand/Skidåkning
- 22 ... Edvin Matssons antavla
- 23 ... Tips om släktforskning
- 24 ... Sport och idrott i Härnösand/Ängevallen
- 27 ... Kallelse till årsmöte

Mars | 1/76

Ansvarig utgivare

Björn Thunberg

bjorn.thunberghsand@gmail.com

Redaktionskommittén

Lillian Rathje (redaktör)

Yvonne Thunberg (programkommittén)

Ola Eriksson (föreningen)

Redaktionellt material

Bidrag till medlemsbladet skickas till

bjorn.thunberghsand@gmail.com

Skriv gärna i ren text, men det går också bra att skicka text som PDF-fil. Tipsa oss gärna om boktips och annat intressant som har att göra med släkt- & hembygdsforskning.

Medverkande i detta nummer

Sig-Britt Ahl, Lars-Åke Krantz,
Bertil Nordin, Karl-Eric Axenström,
Hans Engqvist, Örjan Leek

Tryck

Härnösands kommun

Unik trampmangel på Murbergets friluftsmuseum i Härnösand renoveras!

TEXT: Sig-Britt Ahl, Härnösand

Bilder: Sig-Britt Ahl

Den som någon gång sovit i släta och nymanglade lakan vet skillnaden på manglade och omanglade lakan.

Skillnaden är stor! Känslan är svår att beskriva men nog känns det som att man sover skönare.

Det finns många positiva fördelar. Att mangla är en konst och i dag är det många, både män och kvinnor, unga som äldre, som återupptäckt det och flitigt nyttjar sin mangel.

Förr var det lika självklart att mangla dukar, lakan, örngott och handdukar som att laga middag åt familjen varje kväll.

Med moderna material och en stressigare livsstil har manglingen kommit lite i skymundan.

En trampmangel är ovanlig idag, så här följer en beskrivning!

En trampmangel är en konstruktion med ett stort hjul av trä som man trampar i för att få kraft. Tekniken är känd sedan antiken och har använts i Sverige sedan medeltiden vid kyrkobyggen, gruvor och i städernas manglar.

Det finns inte många trampanglar bevarade idag, men här i Västernorrland finns två, en på Murberget i Härnösand och en på Norra berget i Sundsvall.

Murbergets trampmangel stod ursprungligen i kvarteret Borgmästaren på Norra kyrkogatan i Härnösand och kallas den Sundvallska trampmangeln efter skomakare Carl Jonas Sundvall.

Nu renoveras trampmangeln på Murberget. Arbetet började i mars 2020 och pausades i december.

En ställning har avlastat det stora trumphjulet från stommen som lyfts, riktats och säkrats. Syllstockarna har lagats.

Trampmangelns panel har klätts av. På södra väggen har ny panel satts upp. Merparten av den gamla panelen ska sättas upp på de andra väggarna. Taket har lagts av återbrukad pannplåt på det befintliga spåntaket, som var helt uttjänt.

Källa: Murberget Läns museet Västernorrlands Facebook-sida

Jag hoppas kunna ta inomhusbilder så snart hela renoveringen är klar!

8 mars 2020

Augusti 2020

Oktober 2020

Mailet från Australien

TEXT: Lars-Åke Krantz, Stigsjö

Bilder: Privata

Mailet från Australien lästes med skepsis.

Sex månader senare stod Kylie och Craig Harrisson i Ullånger och log.

Vi var släkt!

Bild:Privat

Bakgrund: Jag, befinner mig i huset i Florida, sitter och gör en genomgång av e-post när plötsligt ett meddelande från någon Elin Wahlgren i Sverige, vilken företräder ett par från Australien hör av sig.

Hej, hittade dig på nätet. Kan du vara släkt med ett gäng australiensare i Sydney, som söker sina rötter? Har spårat en Lars-Magnus Rodin till Ullånger.

En äventyrare som hoppade av de båtar han mönstrade på och slutligen hamnande på Australiens östkust som Willian Harrisson. Ett DNA-test skulle lösa gåta

Hanterar mailet som ett skämt och svarar att jag inte är intresserad av mina vilda flottistsläktingar från artonhundra-kallt samt att topsning inte låg högst på min lista över saker jag vill hinna innan jag kolar.

Svaret från Elin var artigt och respektfullt och där fanns också en släktbeskrivning från mig tillbaka till Lars-Magnus Vildhjärna i Ullånger. Jag kontaktade storasyster som jag alltid gör när jag inte fattar. Hon är mycket smartare och allting

Syster Britt-Marie Krantz, gift Strand, bor numera i det lilla torpet i Klappsta som var vårt föräldrahem. Hon hade såklart en hel bok om mammas släkt

och hittade där en Lars-Magnus Rodin sjöfarare som försvann.

Nu fick jag kamma till mig och skicka ett artigt mail till Australien. Där hade saken utvecklats till ett Sverigebesök och naturligtvis inbjöd lillebror långresenärerna till syrran!

- Våldigt bekvämt. Hon fick ta över och själv skulle jag komma som gäst den 1:a augusti 2015, äta hennes goda mat och glo på nysläkten.

Bild: Privat

Tre veckor innan deras ankomst fick jag nervösspatt när jag tänkte på att de rest över halva jordklotet och jag inte hade något att tillföra. Då kom nödroppet i Ullångerbladet.

Svaret på mitt nödropp kom omgående från en, då inte lika välkänd, Peter Sjölund i Härnösand som bifogade fantastiska data hur min mormors mormor var syrra med Lars-Magnus Rodin alltså australienfararen som bytte namn till William Harrisson.

Samtidigt kom ett svar från en känd släktforskare i Härnösand som heter Björn Thunberg.

Han skrev att jag var släkt med Lars-Magnus Rodin och Magdalena Forsberg men säg inte det åt henne för jag kom alltid sist i skidåkning på Kinavallen i Ullånger.

Mina breda brädlappar med stearinvalla halkade och for uppe på de Ola Westlundpreppade spåren så de såg ut som pärfårar när jag rundat.

Jag har den största respekt för Peter Sjölund och Björn Thunberg som tagit släktdyslektikerns Krantz historik till sitt hjärta och med all proffsfakta växte nu kammen på lillkrantzen.

Mr Craig och Kathy Harrisson från Sidney skulle besöka Björn T i Härnösand och få pusselbitar framlagda. Vidare kom Peter S, som är framstående på släktforskning via DNA i landet, till Klappsta i Ullånger med släktkarta under armen och en laptop full med DNA detta sedan ännu en släkting i Örnsköldsvik hittats och där en Erik Bergström förtjänstfullt låtit topsa sig.

Nödropp i Ullångerbladet

KRANTZ BEHÖVER ULLÅNGERSBORNAS HJÄLP

Nu är Krantzen i blåsväder igen och nu söker han hjälp hos Ullångers-borna.

Två Australiensare har hittat Lars-Åke Krantz på nätet i jakten på sina svenska rötter.

-Vilken nitlott!

Att ha Krantz som släktforskare är som att ha Zara Leander på raveparty.

Lördagen den 1:a augusti kommer de hit till Ullånger från andra sidan jorden och det enda släktdyslektikern Krantz har att säga till dom är

:– ” Hey mate”.

RODINARE SÖKS.

En vildhjärna och fängelsekund och släkting till Krantz på 1800-talet som hette Rodin mönstrade på en båt, for till Australien och slog sig ner under namnet William Harrisson.

De efterlevande har forskat sig tillbaka till Krantz i Klappsta Ullånger men vill främst veta mera om Rodins i Roted. Den som söks är Lars Magnus Rodin. Tacksam om någon har nån som helst info. (Behöver inte vara om Lars Magnus). Vidare önskar Australiensarna besöka Johanna Bergströms grav. Nån som vet var den är?

EDWARD VALLIN

Allas vår cigarrökande Edward Wallin var tydligen fosterbarn hos Rodinare i Håll/Roted.

Australierna önskar veta var Edvard Vallins fosterföräldrar Valter och Kristina Rodin bodde.

Edvard klev av skolbussen vid Ivar Lidboms rörmokeri i Håll, sägs det.

Jan Rodin i Viksäter har kontaktats av Krantzen men det var ”fel” Rodin. Vi snackar Rodinarna i Håll/ Roted vilket tydligen är en helt annan släkt. Känguru-cowboysarna är på väg! Behöver info NU!

Om någon i Ullånger med omnejd har det minsta att tillföra I ämnet är Krantzen tacksam för svar här eller i mail till info@krantzen.se

Hey mate

Lars-Åke Krantz

Bild på Edward Wallin, Elin Rodin samt makarna Kristina och Walter Rodin. Bild: Privat

**Nu hade vi ett "Vem tror du att du är" i Klappsta på riktigt!!
Och det blir bättre.**

Who do you think you are var ett av Kylies och Craigs favvoprogram och ögonen höll på att ramla ur när Peter S berättade att han också var släkt med Rodin, Bergström, Krantz och Harrison.

I den stunden var det nästan som att vi började fråga varandra vad vi ville ha i julklapp.

Nu tog syrran till orda. Hon visste var Lars-Magnus var född. Hon hade rekat. Nu skulle Harrissons få beträda Roteds mjuka gräs och trampa de sluttningar där Lars-Magnus lärde sig gå.

Vi var ju släkt hela bunten.

Peter Sjölund, Craig Harrison, Lars-Åke K, Kylie Harrison och Britt-Marie Strand. Bild: Privat

Vi svänger in i Lid och kör den lilla grusvägen från söder mot Roted, ser det lilla röda huset på höger sida där Edward Vallin bodde med sina styvföräldrar.

Landskapet öppnar sig och en reslig byggnad tronar fram på vänster sida. Vi går ur.

- Här är Lars-Magnus född, säger min storsyster enkelt och jag håller på att spricka av stolthet.

Ännu bättre.

Nu kommer Ragna och Bengt Sundström, som bor där idag, ner till vägen och välkomnar oss in till gården. Efter syrrans telefonsamtal har de på eget initiativ bemödat sig om att leta i gamla lådor.

På gräset framför huset står Kylie och Craig och nyper sig i armen.

- Aldrig hade vi drömt om att få stå på marken där Lars-Magnus levde som ung, säger de.

Paret Sundström berättar att originalhuset stod på den plats de står och att det är rivet till förmån för dagens boningshus men att dörrarna har bevarats och flyttats till det nuvarande husets övervåning och vi bjuds in.

Det är nu de plockar fram en total överraskning för alla. 300 år gamla dokument och köpehandlingar, underskrifter och fakta och de har till och med gjort kopior som alla får. TACK Ragna och Bengt Sundström. Harrissons tar sig för pannan. De blir visade till övervåningen och de tar varsamt i samma dörrar deras svenske anfader öppnat och stängt för generationer sedan. Det är som en nyckel till det förflutna. Dörren svänger och porten till försvunnen tid öppnas.

Här, precis här startade allt. Lars-Magnus Rodin gick om-

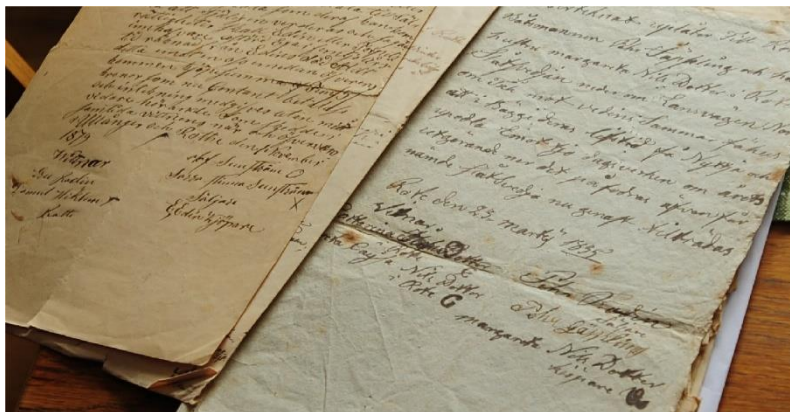

Bild: Privat

kring just här för att sedan mönstra på skepp som tog honom till andra sidan jorden. STORT TACK igen Ragna och Bengt Sundström.

Att åka till Härnösand gjorde man en eller två gånger i livet. Få hade sett Stockholm. Paris var en annan planet och Australien—ett okänt solsystem för den som hade en världskarta över huvud taget.

Lars-Magnus hoppade av båten i England vars destination var Brasilien. ”Desertörer” kallades de i vissa fall dessa besättningsmän som övergav fartyget och inte dök upp när de avseglade.

Bus-Rodin skulle göra det minst en gång till. Lars-Magnus Rodin blev här någonstans William Harrisson.

I Sidney hoppade han av för sista gången. Blev farmare och ostromdlare och passade vidare sitt mystiska efternamn till Kylie och Craig som alltså återvände till gården den första augusti 2015 för att dela den vy han förmodligen bar med sig hela livet. Den över Höga Kustens berg och dalar med den

högsta toppen mitt för barn- domshemmet i Roted. Dals- berget 312 meter över havet.

Kylie och Craigs lördagsresa var fullproppad med intryck och söndagen svämmade över totalt vid mötet med Björn T i Härnösand när pärmarna öppnades till det förflutna.

Detta var så intressant att de såg sig nödgade att återvända även under måndagen, deras absolut sista dag i Sverige innan hemfärd.

Björn kunde lotsa dem genom vilka båtar Lars-Magnus mönstrat på. Många pusselbitar föll på plats för dem och för Erik Bergström från Örnsköldsvik som fann flera nya släktingar i sin stad.

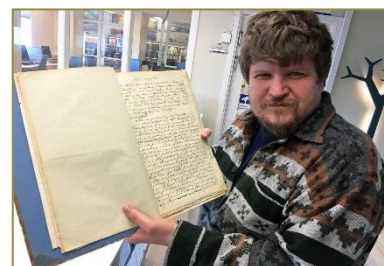

Foto:Ulf Westman

Utöver detta sökte och fann sällskapet Bergströmska gravar vid Ullångers kyrka med ”kända namn” på.

Det visade sig också att Spjutegården på Murberget i Härnösand var uppförd av Vallinarna från Ullånger.

Ivar Vallins (1746-1797) son Olof (f. 1773) är anfader till

Krantz och Harrisson) och brodern Ivar (f.1778) är den som uppför Spjutegården)

Vidare att Carola Häggkvist är vår släkting samt att vi härstammar från den förste

bosättaren i Ångermanland, bonden Gulle.

Bild: Privat

FRÅGOR och SVAR om SLÄKTFORSKNING och HEMBYGD

1. Vilken kung gav Härnösand stadsprivilegier?

1. Johan III	X. Gustaf III	2. Karl IX
--------------	---------------	------------

2. Landsarkivet i Härnösand har handlingar från alla län Norrland utom ett vilket?

1. Norrbottens län	X. Jämtlands län	2. Gävleborgs län
--------------------	------------------	-------------------

3. Nuvarande chef för Teater Västernorrland "slog igenom" med en i roll i Fröken Frimans krig. Vad heter hen?

1. Anders Öhman	X. Kristoffer Berglund	2. Lena Forslund Engström
-----------------	------------------------	---------------------------

4. Av Sveriges ca 2700 församlingar har endast en ännu (2021) inte lämnat in "moderna" kyrkböcker till berört landsarkiv vilken?

1. Jokkmokk – Landsarkivet Härnösand	X. Allhelgon – Landsarkivet Lund	2. Älvdalen – Landsarkivet Uppsala
--------------------------------------	----------------------------------	------------------------------------

5. Gymnasisten i Härnösand Anders Jonas Ångström har givit namn åt en måttenhet - en Ångström, men vad är 1 Ångström?

1. 0 m	X. 10^{-10} m	2. 10^{10} m
--------	-----------------	----------------

6. Vem var den förste ordföranden i Härnösands Släktforskarförening?

1. Roland Ek	X. Roland Skoglund	2. Sten Hörnfeldt
--------------	--------------------	-------------------

7. F.d. arkivarien på Landsarkivet Härnösand Thord Bylund sammanställde en stor databas vad kallades den?

1. Lubbe	X. Härne	2. Angur
----------	----------	----------

8. Vilket djur är Ångermanlands landskapsdjur?

1. Lax	X. Bäver	2. Uttern
--------	----------	-----------

8. Vilket djur är Ångermanlands landskapsdjur?

1. Lax	☒ X. Bäver	2. Uttern
--------	--	-----------

9. Författaren Tove Alsterdal skrev en deckare (2020) i vilken handlingen utspelar sig i Ångermanland. Vad heter den?

1. Rotvälta	☒ X. Jag for hem med mor	2. Spöken från det förgångna
-------------	--	------------------------------

10. Vilken Härnösands författare har fått en staty utanför entrén till Sambiblioteket?

1. Birger Sjödin	☒ X. Lubbe Nordström	2. Bertil Malmberg
------------------	--	--------------------

11. Flera av dem som tjänstgjort som biskop i Härnösands stift har slutat sin karriär som ärkebiskop. Vilken var den senaste?

1. KG Hammar	☒ X. Bertil Werkström	2. Ruben Josefsson
--------------	---	--------------------

12. Vad heter släktforskarföreningen i Sundsvall?

1. Sundsvalls Släktforskarförening	☒ X. DIS-Mitt	2. Midälva Genealogiska förening
------------------------------------	---	----------------------------------

13. Arkivfilialen i Härnösand vad heter den?

1. Arkivcentrum Nord	☒ X. Arkivcentrum Ost	2. Arkivbyn
----------------------	---	-------------

Pris till 5 st. med flest rätt. Ditt svar senast **16 april** till – harnoforskareprog@gmail.com
alt. Härnösands Släktforskare c/o Thunberg, N:a Kyrkogt. 22C, 871 32 Härnösand

Priser:

En signerad bok av Tove Alsterdal

Fröken Frimans Krig – en box

Från bly till padda – bok av Bo Östman

Föreningens familjeregister – ett valfritt

Föreningens T-shirt

Lycka till!

Kolnaren Johannes

Ett levnadsöde 1842 – 1900

TEXT: Bertil Nordin, Sollefteå

FÖRSTA DELEN

Detta är en sammanfattande version av min släktberättelse om en pojke från Värmland, vars fäder levte på samma ställe, i byn med det märkliga namnet Portnär, i minst fem generationer. Portnär (eller Portnäs) hör till Gräsmarks socken, nordväst om sjön Rottnen, inte långt från Selma Lagerlöfs hemtrakter.

I Portnär föddes pojken, som inte fick heta Jon eller Jan som alla sina före-gångare – utan Johannes. Min farmors far!

Johannes Jansson är 19 år gammal, sökande efter arbete i byn Getkärn i grannsocknen Sunne, när han träffar pigan Katarina. Hon är redan 28 och de har en sak gemensamt, förutom fattigdomen. De är båda **två ”lösdrivare”**, dvs. utan jord eller arbete och fast bostad – vilket innebär att de kan bli arresterade av en nitisk sockenlänsmän. Det är med andra ord brottsligt att vara fattig.

De får också en annan sak gemensamt – sonen Johan 1863. Han är frukten av utomäktenskapligt umgänge – s.k. ”lönskaläge” när båda är ogifta. Slikt betraktas också som straffbart och kan rendera böter till kyrkan – s.k. ”kyrkotukt”. Gifter man sig illa kvickt så är det okej. Så gör Johannes och Katarina kort efter sonens födelse – men prästen skriver i lysningsboken att båda föräldrarna är ”lösdrivare”.

Deras andra barn, dottern Christina, dör i början av 1867 (8 månader gammal) och i november samma år dör Johannes pappa Jan av ”stygn” (lunginflammation) bara 51 år.

Tre dagar före jul 1867 får Johannes och Katarina **en ny Christina**. Henne finns det all anledning att återkomma till. I Gräsmark får de också ytterligare en son Nils August (1871).

Under 1871 tar scharlakansfebern livet av inte mindre än 29 minderåriga barn i socknarna Gräsmark och Sunne, vilket naturligtvis är mycket oroande för dem.

Johannes har en yngre bror, Magnus, som helst ser att familjen lämnar sin fattiga hembygd och beger sig norrut, till sågverksindustrin i Westernorrland. Som flera andra Gräsmarksbor gjort.

-Jan Jonsson, han som hette som farfar, drog iväg härifrån häromdagen med hele sin store familj – åtta stycken! säger Magnus ivrigt.

I november 1871 anmäler Johannes till sockenprästen att man ska flytta till Bjärträ i Westernorrland – en färd på cirka 60 mil. Deras son Nils August är då bara några månader gammal.

Av någon anledning blir det inte som man tänkt sig. Senare den vintern är alla tillbaka i Gräsmark och prästen skriver i inflyttningsboken att de kommit

från Bjärträ 1872. Det visar sig dock att de aldrig blev inskrivna i Bjärträ – tydligen kom de aldrig fram.

I slutet av 1875 gör familjen ett nytt försök att ta sig till Bjärträ. Nu har de också fått dottern Anna Carolina, som är två år gammal – och dessutom bär Katarina på det femte barnet när de kommer fram till Nyviks sågverk. Sonen Hjalmar föds bara någon vecka efter ankomsten. Katarina var alltså höggravid på väg från Värmland.

En, som inte kom med på denna andra utflyttning, var Johannes bror Magnus. Han insjuknade i tidens svåra sjukdom lungsot och avled hemma i Gräsmark i april 1874, endast 22 år gammal.

Vid Nyvik erbjuds familjen, som andra arbetare, en påvermen hyresfri bostad om ett rum och kök i en av kasernerna intill sågverket. Johannes får arbeta som kolare.

Ganska snart efter att familjen blivit Bjärträbor **byter man familjenamnet från Jansson till Bäckström**. Kan kanske betraktas som en ”nystart”...

Arbetarlönen ligger kring 40 – 50 kr/mån för 12 timmars arbetsdag, sex dagar i veckan. Under vintermånaderna kunde man bli arbetslös utan inkomst.

En granne är skomakaren Carl Gustaf Kilström från Stockholm med hustrun Brita Lisa. Danke Jonsson och hans fru Greta bor i borte änden av kasernen.

Det finns också en lärarinna engagerad för sågverksbarnen. Hon heter Erika Elisabet Godner och kommer från Säbrå. Hon får nog ett gott öga till Nils August, som tycks ha gott läshuvud. I en betygsrad för hela familjen Bäckström, inskriven i Hfl, får alla betyget B medan Nils August får AB.

Ungefär sju år går – och med lite fantasi kan man föreställa sig att trångboddheten i kasernen gör sig alltmer påmind. Barnen växer upp medan bostaden är densamma.

Familjen Bäckström består nu av sju personer.

Johannes är nu 41 år, Katarina är 50, Johan är 20, Christina är 15, Nils August är 12, Anna Carolina är 10 och Hjalmar är 8.

Kanske var det så här:

Den, som känner sig mest besvärad av trångboddheten är Christina, på väg in i vuxenlivet som ung kvinna. Hon finner ingen plats där hon kan vara själv, ha något helt privat.

-Tror du inte jag har sett hur Johan glor på mej när jag ska klä tå mej å få på mej nattsärken, utbrister hon till mamma Katarina. Snart börjar väl Nils August också! Jag kan inte vare kvar här hemma i kasernen längre. Jag blir ju snart 16 och behöver ta en pigttjänst så jag får flytte hemifrån. Jag ha hört om en inte långt härifrån.

I Kungsgården, halvannan kilometer från Nyvik, finns backstuguhjonet Jon Ersson och hans hustru Christina. De har två söner, Erik Olof och Jonas Vilhelm. Jon Ersson har varit dräng hos bonden och sjökaptenen Olof Nordin i Kungsgården, och Erik Olof har varit till sjöss i flera omgångar under kaptén Nordin (både far och son Nordin) och han antar deras

efternamn – Nordin. Det gör även brodern Jonas Wilhelm.

Bröderna Nordin föräldrar är båda över 60 år och är i behov av någon, som kan hjälpa till i hushållet. Jonas Wilhelm är 25 år gammal och ungar, kvar i hemmet.

Det ena ger det andra. Det blir tal om giftermål, men den tilltänkta hustrun Christina Bäckström har ännu inte fyllt 16 år. Pappa Johannes är hennes målsman. I giftermålsbalkens nionde kapitel kan han läsa att om Christina gifter sig då blir hennes make ny målsman, och Johannes har inte det ansvaret längre. Men han måste avge skriftligt medgivande i kyrkan.

Det gör han också, och när det lyser första gången för Jonas Wilhelm och Christina då noterar kyrkoherden att ”personligt bifall och samtycke av fadern Johannes Jansson-Bäckström, Köja”. Vigseln sker 26 november 1883 och Christina lämnar omgående arbetarkasernen i Nyvik och flyttar till Kungsgården.

Hennes bror Johan, som är 20 år, avundas henne lite grann, och hans tankar vandrar ut i friheten...

-Så här vill jag inte fortsätta, säger han till pappa Johannes. Det är på hösten 1885.

-Jag tänk ta hyra på en båt. Där ligg två stycken ner ve kajen nu. En ska te England mä bräddlast. Den andre ska te Wasa. Den är'e... Här kan en ju inte gå å bäre plank hele livet. Slute sine dagar som stabblägger - eller kolare...

Johan åker iväg över Bottenhavet, men han återkommer till Köja Såg (som det numera heter) i början av sommaren 1886. Med sig har han en knappt 19-årig piga, som heter Maria Sofia Asplund från Pörtoms

församling, sydost om Wasa. Hon är gravid i sjätte månaden.

Den 12 september 1886 gifter de sig i Bjärträ. Bara nio dagar därefter föds **deras förste son – Johan Emanuel**.

Året därpå ”rymmer” Johan från Bjärträ utan att det anges vart. Han har gett sig av med ångfartyget ”Polynesian” på väg till Quebec i Canada. Han har med sig sin svärfar Gabriel Asplund från Finland.

Johan Bäckström kommer hem till Köja Såg igen, men bara för att planera för emigration till Amerika för hela sin familj.

I augusti 1888 skrivs de som utflyttade till ”Norra Amerika”.

Någon färdväg hittas inte den här gången, men det ligger ju nära till hands att den är densamma som förra gången. Eller kanske från Trondheim i Norge.

Ett oväntat dokumentet dyker upp och bekräftar deras resväg! Ett födelseattest! I Algoma district, Ontario, Canada, (öster om Winnipeg) föds deras andre son Carl August 13/11 1889. Bara två månader senare är familjen i Vancouver, 250 mil västerut. De passerar gränsen till United States of America 12 januari 1890 De bosätter sig slutligen i staden Bellingham (Washington) inte långt från gränsen till Canada. ”John Backstrom” försörjer sig till en början som ”Shingle weaver” – takspånstillverkare.

John och Mary S. får sammanlagt nio barn, varav en i mitten inte överlever – under perioden 1886 – 1907.

Under näst intill samma period (1885 – 1905) får hans syster Christina i Sverige också nio barn – varav en i mitten inte överlever.

En släktforskare och hembygdsentusiast 2

*Ett porträtt av Tyko Lundkvist,
tecknat av Riksarkivarie Sven Lundkvist och
Kommundirektör Karl-Eric Axenström.*

TEXT: Ur boken Öreälvens byar, utgivet av bokförlaget Angermannia, Härnösand
Bild: Privat

Tyko Lundkvists arbete om Öreälvens byar från havet till lappmarksgränsen avslutades kort före hans död. Därmed avslutades ett stort och omfattande författarskap i Ångermanlands och Västerbottens historia. Boken blev en värdig avslutning på ett långt och rikt forskarliv.

Jag lärde känna Tyko Lundkvist på 1970-talet under min tid som professor i historia vid Umeå universitet. Först skedde det via hans skrifter men sedermera

också vid personliga kontakter. Hans böcker avslöjade en duktig och grundlig hembygdsforskare med stor kärlek till den bygd, vars släkter och människor han skildrade. Hans insikter noggrannhet och akribi¹ var imponerande. Det personliga mötet bekräftade, vad jag redan visste, men lade dessutom till att jag här hade att göra med en hedersman.

Det har ibland funnits en olycklig vattendelare mellan

akademisk och icke akademisk forskning. Själv har jag funnit, att den gränsen, om den finns, måste överskridas av båda parter. Tyko Lundkvist var inte akademisk forskare i vanlig mening, om man därmed menar en forskare från universitet och högskola.

Han hade också fått uppleva den arrogans som ibland visas av högskoleanknutna forskare inför andra. Jag minns än den prövning, som han därför underkastade mig och min inställning till hans forskning. Jag är glad över att vi båda med respekt kunde se på våra olika utgångspunkter och mötas i en gemensam strävan efter att bedriva god forskning på var sitt håll för att komplettera varandra och därmed berika Mellannorrlands och övre Norrlands historia.

Av skäl som jag inte råder över, kom han insatser aldrig att belönas med ett hedersdoktorat, som han hade varit värd. Kanske skall det ses som att murar finns, som måste rivas, om vårt lands historia skall få en grundlig och riktig genomarbetning. De vita fläckarna i vår kunskap är i dagens läge många.

¹ **Akribi** (grekiska: akribeia – "noggrannhet") betecknar noggrannhet och exakthet. Begreppet används ofta i vetenskapliga och akademiska sammanhang. **Akribi** är ett krav för vetenskapliga publikationer.

En uppräknig av Tyko Lundkvists arbeten ger spännvidden i hans författarskap:

Hans författarskap omspanner alltifrån den första boken 1962 mer än 3000 sidor, inriktat på Ångermanland, Västerbotten och lappmarken.

Böckerna är en grundlig genomgång av bygdernas historia och släkterna där. Det relevanta källmaterialet är genomgången, presenteras och läggs som grund för framställningen. Det är en imponerad prestation, som krävt många timmars och års arbete. Ett arbete, som bedrivits vid sidan av en krävande gärning som kommunalkamrer, stadssekreterare och kanslichef.

Bygderna, byarna och människorna har genom hans arbete fått sin identitet och tyngd som viktiga delar av landets historia. De okända och anonyma människorna har trätt fram hur historiens dunkel.

Öreälvens byar blev Tyko Lundkvist sista bok, flera förblev oskrivna. I maj 1988 avslutades ett 50-årigt forskande och skrivande om Ångermanland och kringliggande landskap.

Tyko var ångermanlänning, född 1920 i Mjösjö, på gränsen mellan Nordmalings och Bjurholms kommuner i norra Ångermanland. Han kände sin hembygd som ingen annan.

Redan när vi möttes första gången i mitten av 1940-talet hade Tyko forskat om sin hembygd. När vi båda läste i Lund åren omkring 1950 möttes vi i många sammanhang, även på landsarkivet och universitetsbiblioteket. Jag lärde mig att hitta medan Tyko forskade målmedvetet, han arbetade med Nordmalings och Bjurholms historia.

- ❖ *Nordmalings och Bjurholms historia (1962)*
- ❖ *Boken om Säbrå (1971)*
- ❖ *Av ris och rot. En bebyggelsehistorisk skildring av bygderna efter Lögdeälven från havet till källsjön (1973)*
- ❖ *Mjösjöbygdens historia (1974)*
- ❖ *Gräsmyr bys historia. Byns och släkternas historia (1977)*
- ❖ *Olåt och munbruk. En studie om uttryck för mänskliga strävanden och reaktioner hämtade ur gamla norrländska domböcker (1977)*
- ❖ *Ångermanländska medeltidsurkunder (1983)*
- ❖ *Brattsbackabygdens historia (1984)*
- ❖ *Vännäs kommuns historia (1984)*
- ❖ *Öreälvens byar (1990)*

Efter avslutade studier blev Tyko kommunalkamrer i Läberöd, några mil från forskningsmöjligheterna i Lund, som han nyttjade så snart han hade tillfälle. Jag hade möjlighet att följa hans forskning under mina fortsatta studier och när jag sedan råkade bli kommunalkamrer i Bjurholm, vars historia Tyko arbetade med.

1959 återvände Tyko med familjen till Ångermanland, han blev kommunalkamrer i Säbrå kommun. Efter sammanslagningen med Härnösand blev han personalsekreterare, stadssekreterare och under de sista fem åren tjänstgörande kanslichef där.

Flyttningen till Härnösand var ingen tillfällighet. Där ligger landsarkivet och det norrländska forskningsmaterialet. Han sysslade med sin forskning så snart tillfälle gavs, kvällar, lördagar, semesterdagar. Som pensionär hade han sin egen forskarplats där.

Att ge ut hembygdshistoria är inte lätt, det fick Tyko som så många andra erfara. Han tog saken i egna händer och startade ett eget förlag. Angermannia i Härnösand, där han gav ut sina böcker. Självfallet tjänade han ingenting på sitt forskande, men han fick känna glädjen att forskarmödan blev tryckt och

spridd till många tacksamma läsare.

Hembygdsvårdens tjänst var inte Tykos enda hobby. Han var aktiv i Säbrå hembygdsförening under mer än tjugo år. Han var ordförande i Ångermanlands Hembygdsförbund åren 1970 – 1987. Han fick 1985 plaketten ”För rik gärning i hembygdsvårdens tjänst” av Riksförbundet för Hembygdsvård. Det var den enda officiella uppskattning han rönt.

Boken ”Öreälvens byar” är ett bidrag till kunskapen om hur Norrlands befolkades, hur bygder i Nordmalings och Bjurholms nuvarande kommuner uppodlades och befolkades, hur bygder bildades och växte och blev kyrksocknar och kommuner.

Tyko har systematiskt läst domböcker, kyrkoböcker och mängder av andra urkunder som berättar om hur bygderna kom till. Boken vilar därför på ett mycket stabilt underlag. Även om det inte är den primära avsikten så är boken också en utmärkt källa för släktforskare att ösa ur. Tyko avslutade boken om Öreälvens byar på sjukbädden, några dagar före sin död. Jag lovade honom att boken skulle komma ut. Många av hans vänner har hjälpt till med detta. Tackar Er alla!

Bjurholms och Nordmalings kommuner gjorde förköp vilket ekonomiskt möjliggjorde tryckning av boken.

Örnsköldsvik, december 1989

Karl-Eric Axenström / Kommundirektör

/ I Nationell ArkivDatabas (NAD) finns ingång till Tyko L. enskilda arkiv.

Sökväg - <https://sok.riksarkivet.se/nad> - Sök arkiv - Tyko Lundkvist - Sök

/Träfflista – 1. Arkiv ”Hembygdsforskaren Tyko Lundkvists, Härnösand, samling”

Arkivinstitution: Landsarkivet, Härnösand, (depå Kusthöjden 46)

FJÄRRVÄRME | VATTEN | ELNÄT | ÅTERVINNING | BIOGAS | VINDKRAFT

Vi bidrar till ett
ekonomiskt,
socialt och
ekologiskt hållbart
Härnösand.

För alla generationer.

**HÄRNÖSAND
ENERGI & MILJÖ**

– Du kan lita på oss!

www.hemab.se

<p>2</p> <p>Emil Lundkvist f. 1893-09-05 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1984-05-23 Mjösjö Norrfors kbfd, Västerbottens län Hemmansägare Mjösjö Norrfors kbfd g. 1920-04-07</p>	<p>4</p> <p>Abraham Johansson Lundkvist f. 1864-03-04 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1950-03-13 Mjösjö 2:35 Norrfors kbfd, Västerbottens län Hemmansägare Mjösjö Norrfors kbfd</p> <p>g. 1885-07-19</p>	<p>8</p> <p>Johan Jonsson f. 1826-04-06 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1888-07-21 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län Bonde Mjösjö, Nordmaling</p> <p>—g. 1851-06-26</p> <p>Maria Johanna Johansdotter f. 1834-02-20 Karlsbäck, Nordmaling, Västerbottens län d. 1881-01-20 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län Mjösjö, Nordmaling</p>	<p>16</p> <p>Jonas Jonsson f. 1785-11-06 Orrböle, Nordmaling, Västerbottens län d. 1857-10-05 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län Bonde Mjösjö, Nordmaling</p> <p>—g. 1811-02-21</p> <p>17</p> <p>Brita Nilsson f. 1786-12-09 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1861-11-08 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län Mjösjö, Nordmaling</p>
<p>1</p> <p>Emil Hans Tyko Lundkvist f. 1920-12-23 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1988-05-20 Gamla Ådalsvägen 121 Sabrá, Västernorrlands län Kommunkamrer Gamla Ådalsvägen 121 Sabrá</p>	<p>5</p> <p>Johanna Matilda Holmberg f. 1865-02-12 Nordsjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1942-08-04 Mjösjö 2:35 Norrfors kbfd, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Norrfors kbfd</p>	<p>10</p> <p>Olof August Holmberg f. 1838-03-09 Nordsjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1911-10-25 Nordsjö, Nordmaling, Västerbottens län Bonde Nordsjö, Nordmaling</p> <p>—g. 1862-10-19</p>	<p>9</p> <p>Johan Olofsson f. 1810-03-04 Karlsbäck, Nordmaling, Västerbottens län d. 1883-09-01 Karlsbäck, Bjurholm, Västerbottens län Bonde Karlsbäck, Bjurholm</p> <p>—g. 1831-06-26</p> <p>19</p> <p>Kristina Abrahamsdotter f. 1803-04-24 Djupsjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1890-08-25 Karlsbäck, Bjurholm, Västerbottens län Karlsbäck, Bjurholm</p>
<p>3</p> <p>Dagmar Anette Näslund f. 1900-04-07 Mjösjö Bjurholm, Västerbottens län d. 1995-12-31 Mjösjö 2:63,9 Nordmaling, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Norrfors kbfd g. 1920-04-07</p>	<p>6</p> <p>Erik Olof Näslund f. 1856-08-31 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1942-10-07 Nässund Bjurholm, Västerbottens län Bonde Nässund Bjurholm</p> <p>g. 1883-04-23</p>	<p>11</p> <p>Johanna Erika Nilsson f. 1844-08-29 Nordsjö, Gideå, Västernorrlands län d. 1874-09-13 Nordsjö, Nordmaling, Västerbottens län Nordsjö, Nordmaling</p>	<p>10</p> <p>Olof Salomonsson f. 1813-07-09 Nordsjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1896-09-01 Nordsjö, Nordmaling, Västerbottens län Bonde Nordsjö, Nordmaling</p> <p>—g. 1833-03-10</p> <p>21</p> <p>Katarina Dorotea Olofsdotter f. 1810-09-19 Lögda, Fredrika, Västerbottens län d. 1897-09-26 Nordsjö, Nordmaling, Västerbottens län Nordsjö, Nordmaling</p>
<p>3</p> <p>Dagmar Anette Näslund f. 1900-04-07 Mjösjö Bjurholm, Västerbottens län d. 1995-12-31 Mjösjö 2:63,9 Nordmaling, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Norrfors kbfd g. 1920-04-07</p>	<p>6</p> <p>Erik Olof Näslund f. 1856-08-31 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1942-10-07 Nässund Bjurholm, Västerbottens län Bonde Nässund Bjurholm</p> <p>g. 1883-04-23</p>	<p>12</p> <p>Johan Johansson Näslund f. 1825-00-00 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1908-04-08 Nässund, Bjurholm, Västerbottens län Nybyggare Nässund, Bjurholm</p> <p>—g. 1846-07-12</p> <p>Anna Kristina Jonsdotter f. 1825-10-04 Strömåker, Fredrika, Västerbottens län d. 1916-03-20 Nässund, Bjurholm, Västerbottens län Nässund, Bjurholm</p>	<p>11</p> <p>Nils Eriksson f. 1796-06-07 Nolås, Sidensjö, Västernorrlands län d. 1876-01-08 Nordsjö, Trehörningsjö, Västernorrlands län Bonde Nordsjö, Trehörningsjö</p> <p>—g. 1827-11-04</p> <p>23</p> <p>Märta Helena Johansdotter f. 1805-04-26 Tjärn, Åsele, Västerbottens län d. 1860-09-21 Nordsjö, Trehörningsjö, Västernorrlands län Nordsjö, Trehörningsjö</p>
<p>3</p> <p>Dagmar Anette Näslund f. 1900-04-07 Mjösjö Bjurholm, Västerbottens län d. 1995-12-31 Mjösjö 2:63,9 Nordmaling, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Norrfors kbfd g. 1920-04-07</p>	<p>7</p> <p>Brita Kristina Johansdotter f. 1859-03-02 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1950-04-25 Nässund 1:11 Bjurholm, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Nordmaling</p>	<p>13</p> <p>Jonas Jonsson f. 1775-06-03 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1833-05-08 Nässund, Nordmaling, Västerbottens län Nybyggare Nässund, Nordmaling</p> <p>—g. 1823-10-14</p> <p>25</p> <p>Maria Jonsdotter f. 1802-07-11 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1876-03-19 Nordsjö, Nordmaling, Västerbottens län Nässund, Nordmaling</p>	<p>12</p> <p>Johan Zakrisson f. 1775-06-03 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1833-05-08 Nässund, Nordmaling, Västerbottens län Nybyggare Nässund, Nordmaling</p> <p>—g. 1823-10-14</p> <p>25</p> <p>Maria Jonsdotter f. 1802-07-11 Mjösjö, Nordmaling, Västerbottens län d. 1876-03-19 Nordsjö, Nordmaling, Västerbottens län Nässund, Nordmaling</p>
<p>3</p> <p>Dagmar Anette Näslund f. 1900-04-07 Mjösjö Bjurholm, Västerbottens län d. 1995-12-31 Mjösjö 2:63,9 Nordmaling, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Norrfors kbfd g. 1920-04-07</p>	<p>7</p> <p>Brita Kristina Johansdotter f. 1859-03-02 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1950-04-25 Nässund 1:11 Bjurholm, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Nordmaling</p>	<p>14</p> <p>Johan Jonsson = 16</p> <p>—</p> <p>Brita Nilsson = 17</p>	<p>13</p> <p>Jonas Jonsson f. 1784-10-02 Västerfannbyn, Anundsjö, Västernorrland d. 1868-06-26 Grannäs, Nordmaling, Västerbottens län Bonde Grannäs, Nordmaling</p> <p>—g. 1817-01-087</p> <p>27</p> <p>Magdalena Eriksdotter f. 1794-10-06 Grannäs, Nordmaling, Västerbottens län d. 1863-06-14 Grannäs, Nordmaling, Västerbottens län Grannäs, Nordmaling</p>
<p>3</p> <p>Dagmar Anette Näslund f. 1900-04-07 Mjösjö Bjurholm, Västerbottens län d. 1995-12-31 Mjösjö 2:63,9 Nordmaling, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Norrfors kbfd g. 1920-04-07</p>	<p>7</p> <p>Brita Kristina Johansdotter f. 1859-03-02 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1950-04-25 Nässund 1:11 Bjurholm, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Nordmaling</p>	<p>15</p> <p>Johan Olofsson = 18</p> <p>—</p> <p>Kristina Abrahamsdotter = 19</p>	<p>14</p> <p>Jonas Jonsson = 16</p> <p>—</p> <p>Brita Nilsson = 17</p>
<p>3</p> <p>Dagmar Anette Näslund f. 1900-04-07 Mjösjö Bjurholm, Västerbottens län d. 1995-12-31 Mjösjö 2:63,9 Nordmaling, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Norrfors kbfd g. 1920-04-07</p>	<p>7</p> <p>Brita Kristina Johansdotter f. 1859-03-02 Mjösjö Nordmaling, Västerbottens län d. 1950-04-25 Nässund 1:11 Bjurholm, Västerbottens län</p> <p>Mjösjö Nordmaling</p>	<p>15</p> <p>Johan Olofsson = 18</p> <p>—</p> <p>Kristina Abrahamsdotter = 19</p>	<p>15</p> <p>Johan Olofsson = 18</p> <p>—</p> <p>Kristina Abrahamsdotter = 19</p>

Sport och idrott i Härnösand

SKIDÅKNING

TEXT: Hans Engqvist

På 1880-talet började skidåkning förekomma som sport, såväl längdåkning som backhoppning. Som ett kuriosum kan nämnas att "Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige" år 1899 anordnade en "distanstävlan" på skidor Sundsvall-Härnösand och åter, en sträcka på 96,4 km (man åkte över Klingerfjärden) alltså drygt en mil längre än det nuvarande Vasaloppet.

I början av 1900-talet fanns många duktiga och framgångsrika skidåkare i Härnösand.

Om en av dessa berättar här **Hans Engqvist**, Sundsvall

Jag har en släkting, min farmors bror, som i sin ungdom var en av Härnösands stora sportprofiler har jag förstått. Han hette **Edvin Mattsson**, eller "**Lill-Matte**" som han kallades.

Han var född i Finsvik, Säbrå den 30 november 1893. Han var förste sonen till Matts Daniel Mattsson och hans hustru Karolina Kristina Boström. Från Finsvik flyttade familjen senare till Lövvik för faderns arbete på sågverket för att slutligen hamna i Saltvik. Sonen Edvin hade alltid varit idrottsintresserad och det var skidåkningen som sattes främst.

Några tävlingar var det inte tal om i början utan tillsammans med en kamrat som hette Sigge Olsson (som även han skulle bli en storstjärna med tiden) gjorde de sina träningsrundor i skogarna. Fram och tillbaka från hemmet till Viksjö, Häggdånger eller Oringen skidade de två. På

söndagarna kunde det bli sex, sju mil längs landsvägen.

Vintern 1914 var Edvin och Sigge ner till Sundsvall för att titta på en tävling. Bland annat fanns det en åkare som hette Osse Norberg som deltog. Han pratade med grabbarna och innan de återvände (på skidor) tillbaka till hemmet så hade de lovat Osse att de skulle gå in för skidåkning mer på allvar.

och 54 minuter, en mycket bra tid.

1914 var för övrigt ett av de största åren i Sportklubbens historia ty förutom 3-milen gick samtliga mästerskap utom det i backhoppning till Härnösandsföreningen.

Efter det första DM-tecknet dröjde det inte mer än en vecka innan han kunde införliva ännu

Från vänster bröderna Nils och Edvin, systerarna Svea, gift Johansson och Ester, gift Engqvist.

Bild: Privat

Både Edvin och Sigge var med i Härnösands Sportklubb och kort därefter stod Edvin för första gången på startlinjen i en större tävling. Den tävlingen tilldrog sig i Nyland och gällde inget mindre än distriktsmästerskapet på 30 kilometer. När tävlingen var över stod Edvin som distriktsmästare och hade avverkat de tre milen på 1 timme

en dyrgrip i prissamlingen. Denna gång gällde det DM i budkavle som Lill-Matte på sin lott fick köra förstasträckan. Den gick från Härnösand till Viksjö. Segern söndagen innan gjorde att stora förväntningar ställdes på Edvin. Nu spelade dock nerverna ett spratt. Det föregående loppet och att han inte gav sig inte tid att äta en rejäl frukost. Så när ungefär en

mil återstod var han totalt slut och endast med uppbyggande av sina sista krafter tog han sig fram till etappmålet och han växlande som trea. Nu var inte försprånget till de framförvarande större än att Sigge Jonsson och Osse Norberg med lätthet kunde ta in vad Lill-Matte förlorat, och mera därtill. Sportklubben och Matte var ett mästerskap rikare.

Första året som aktiv medförde således två mästerskapstecken och på det kan man ju inte klaga. Lill-Matte var med alla år fram till 1924, men tyvärr i skid-DM fick han nöja sig med de två medaljerna han erövrade debutåret. Men i toppen återfanns han alltid. Ofta var han bland de fyra bästa och det fanns ju andra skidarrangemang än distriktsmästerskap. Vid så gott som alla inbjudningstävlingar var Edvin med och då han inte vann, vilket för det mesta inträffade, så stod han ändå alltid högt upp på prislisan. Ibland gällde toppstriden sekunder och han berättade särskilt ett lopp, en distriktstävling i Härnösand 1919 då Oskar Olsson, den kanske bästa löparen från Salsåker, triumferade med en futtig sekund före Lill-Matte.

Lill-Matte ansåg att alla tävlingar var trevliga och mindes särskilt en i Örnköldsvik 1917. Det var inte så mycket resultatet som gjorde den till ett trevligt minne utan mera den glada och goda kamratandan som rådde i HSK-truppen både under resan och vid vistelsen i Ö-vik. Lill-Matte berättade att Sven Julius Lindberg (han var Polstjärnebackens allt i allo, gjorde tiomilafärden till Ö-vik på skidor och även på hemresan använde han samma fortskaffningsmedel.)

Det hände rätt ofta att grabbarna i Sportklubben skidade till de olika tävlingsplatserna.

Klubbens ekonomi tillät inte alla att åka tåg eller hästskjuts och dels vill man fördriva en del av tiden speciellt under tider med arbetslöshet. Edvin berättade om att han en gång spände på sig skidorna på morgonen och stakade iväg till Sundsvall och Bergsåker för att tävla. Han tävlade och vann och sedan var det att ta pokalen i ryggsäcken och skida hem igen. Man ska ha i åtanke att det på denna tid inte fanns några preparerade skidspår, specialgjorda tävlings-skidor m.m. det var ren tävlingslust som drev grabbarna framåt på den här tiden.

Edvin Mattsson tävlade också många gånger utanför distriktets gränser. Han var bland annat med i Nordiska spelen i Stockholm 1923 och placerade sig på 46:e plats bland nära 500 deltagare. Vidare deltog han i SM bl.a. i Boden, Bollnäs, Sundsvall och givetvis Härnösand. Bästa resultatet gjorde han när SM gick på hemmaplan, då placerade han sig som sju i tremilaloppet.

1919 flyttade Edvin Mattsson från Älandsbro till Härnösand och samma år ägde en utbrytning ur Sportklubben rum. Alla skidåkare gick ur föreningen och bildade strax efteråt en ny klubb; Älgarna. Alla utom en – Lill-Matte. Han förblev Sportklubben trogen till dess han 1924 drog sig tillbaka. Kan nämnas att han under de fem åren han var klubbens enda stjärna. Inte en enda gång tog stryk av sina forna klubbkamrater.

Skidåkning var Edvin Mattsons allt annat överskuggande intresse. Ett år fick han emellertid för sig, att det kanske inte skulle skada med något

idrottsutövande även sommartid. Så slog han sig på cykelåkning och debuten inom denna gren blev lika lyckad som då han första gången deltog i en större skidtävling. Han vann nämligen distriktsmästerskapet på 10 km, men därmed hade han också fått nog av den nya sporten. Det blev alltför arbetsamt att syssla med två så krävande idrottsgrenar och det var då helt naturligt att cykeln fick ge vika i dragkampen med skidorna"

Utöver skidor så ägde Edvin på senare år också en större segelbåt och var med i en del tävlingar även med den. Det intressanta är att han trots det intresset aldrig lärde sig simma.

Sitt yrkesverksamma liv hade Edvin Mattsson som elektriker vid Kempes El. Lill-Matte blev aldrig gift. Den berättas inom släkten att han hade en käresta som han följde ända till Stockholm för att få henne att säga ja till hans frieri. Men tyvärr blev det inte så. Edvin åkte hem igen och blev för evigt unkarl.

Edvin Mattsson avled på Änggården I Härnösand den 12 mars 1982.

<p>Mats Danielsson f. 1854-06-17 Tibble Leksand, Kopparbergs län d. 1930-09-27 Saltvik Sabrå, Västernorrlands län Torpare Saltvik Sabrå g. 1886-06-27</p>	<p>Mases Daniel Larsson f. 1810-09-19 Tibble Leksand, Kopparbergs län d. 1871-08-13 Tibble Leksand, Kopparbergs län Bonde Tibble Leksand</p>	<p>Mases Lars Danielsson f. 1779-04-06 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1816-11-00 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Bonde Tibble, Leksand</p> <p>—g.</p> <p>Anna Mattsdotter f. 1784-10-08 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1850-07-28 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Tibble, Leksand</p>	<p>Mases Daniel Larsson f. 1752-05-29 Romma, Leksand, Kopparbergs län d. 1818-07-02 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Bonde Tibble, Leksand —g. 1776-00-00</p> <p>Jacobs Brita Mattsdotter f. 1739-09-24 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1806-06-12 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Tibble, Leksand</p> <p>Märtas Mats Mattsson f. 1735-09-11 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1811-07-18 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Bonde Tibble, Leksand</p> <p>—g.</p> <p>Margreta Mattsdotter f. 1751-10-03 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1790-11-19 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Tibble, Leksand</p>
<p>Knut Edvin Mattsson f. 1893-11-30 Finsvik Sabrå, Västernorrlands län d. 1982-03-12 Ångegården Härnösads domkyrkoförsamling Verkmästare Garvaregatan 6 A,1 Härnösand</p>	<p>—g.</p> <p>Karin Olofsdotter f. 1817-08-27 Tibble Leksand, Kopparbergs län d. 1879-09-02 Tibble Leksand, Kopparbergs län</p> <p>Tibble Leksand</p>	<p>Åslefs Olof Andersson f. 1780-08-16 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1857-02-07 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Bonde Tibble, Leksand</p> <p>—g. 1808-</p> <p>Margareta Eriksdotter f. 1786-05-12 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1840-02-04 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Tibble, Leksand</p>	<p>Smeds Anders Olofsson f. 1753-10-12 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1841-03-05 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Bonde Tibble, Leksand —g. 1780-00-00</p> <p>Katarina Persdotter f. 1759-05-05 Ullvi, Leksand, Kopparbergs län d. 1834-07-23 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Tibble, Leksand</p> <p>Åslefs Erik Eriksson f. 1751-12-05 Tibble, Leksand, Kopparbergs län d. 1813-03-04 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Bonde Tibble, Leksand —g. 1784-00-00</p> <p>Brita Danielsdotter f. 1764-06-17 Övermo, Leksand, Kopparbergs län d. 1819-06-19 Tibble, Leksand, Kopparbergs län Tibble, Leksand</p>
<p>Katarina Boström f. 1865-12-20 Sanna Hemsö, Västernorrlands län d. 1939-01-20 Saltvik Sabrå, Kopparbergs län</p> <p>Saltvik Sabrå g. 1886-06-27</p>	<p>Anna Märta Körning f. 1844-07-12 Utanö Högsjö, Västernorrlands län d. 1870-01-13 Utanö Hemsö, Västernorrlands län</p> <p>Utanö Hemsö</p>	<p>Erik Johansson Körning f. 1792-12-01 Kåsta, Nordingrå, Västernorrlands län d. 1851-00-00 Utanö, Hemsö, Västernorrlands län Inhyeshjon Utanö, Hemsö</p> <p>—g. 1827-00-00</p> <p>Katarina Sundin f. 1800-12-18 Häll, Nordingrå, Västernorrlands län d. 1875-00-00 Utanö, Hemsö, Västernorrlands län Utanö, Hemsö</p>	<p>Johan Eriksson f. 1737-06-13 Hyndtjärn, Nordingrå, Västernorrlands län d. 1813-05-10 Kåsta, Nordingrå, Västernorrlands län Bonde Kåsta, Nordingrå —g. 1790-01-03</p> <p>Brita Abrahamsdotter f. 1745-05-21 Kåsta, Nordingrå, Västernorrlands län d. 1802-03-17 Kåsta, Nordingrå, Västernorrlands län Kåsta, Nordingrå</p> <p>Mårten Sundin f. 1767-02-27 Sund, Nordingrå, Västernorrlands län d. 1836-02-25 Häll, Nordingrå, Västernorrlands län Bonde och Skräddare Häll, Nordingrå —g. 1800-11-09</p> <p>Anna Olofsdotter f. 1776-07-16 Sebang, Nordingrå, Västernorrlands län d. 1862-01-09 Häll, Nordingrå, Västernorrlands län Häll, Nordingrå</p>

TIPS om Släktforskning

Ta del av FÖRELÄSNINGAR med

<https://www.youtube.com/watch?v=1xb2KlpnGvQ>

https://www.youtube.com/playlist?list=PLMXaVrjWgen7sPYjiVDL_czrstrJUXbII

<https://www.youtube.com/watch?v=5RkycIa3Jrw>

<https://www.youtube.com/watch?v=ioSmlR1LMaQ&t=1s>

https://www.youtube.com/watch?v=b85v-h_naek&t=85s

(ingen avgift)

Digitala släktforskardagen 17 april 2021

Svenska Släktakademien

Vi gör din släktforskning enklare.

Fullspäckat program - ingen avgift!

Lördagen den 17 april kl. 9.00 – 16.30

anordnar sex rikstäckande släktforskarföreningar

återigen en digital släktforskardag

till nytta för släktforskare – både nybörjare och erfarna!

*Genealogiska Föreningen, Föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen DIS,
Föreningen för Smedsläktforskning, Judiska släktforskningsföreningen,
Svenska Släktakademien och Sällskapet Vallonättlingar.*

Anmäla från den **1 april** - information inom kort på våra hemsidor och i Facebookgrupper. Efter anmälan får du program med tider till de olika sessionerna samt information om hur du kopplar upp dig via Zoom.

Vi hälsar alla varmt välkomna!

Sport och idrott i Härnösand

ÄNGEVALLEN

TEXT: Örjan Leek
BILD: Örjan Leek

År 1923 får Härnösand sin första riktiga kompletta idrottsplats som kom att döpas till Ängevallen.

Området mellan Murberget och staden kallades för Änget så namnen var givet.

Det var den 2 september 1923 som invigningen av Härnösands nya idrottsplats genomfördes i ösregn och storm.

Vädret till trots blev det en högtidlig invigning med bland annat stora profiler som adjunkt Kampfendahl och doktor Kaijser. Landshövdingen (1918-31) Karl Stenström med fru var några andra närvarade som så även major Falck och bankdirektör Hammar från Sundsvall.

Det tävlades i totalt 14 olika friidrottsgrenar under invigningen och IFK Gävle segrade i tidningen Västernorrlands Allehandas vandringspris.

MATCH mot BE QUICK – över 6 000 åskådare

varierande idrottstävlingar och uppvisningar.

IF Älgarna som för tiden hade ett mycket bra fotbollslag spelade en match mot det

och det inför en publik på 1 700 personer.

Ängevallen har varit en åretruntarena för en mängd vitta skilda idrotter. Om vintrarna har det spolats is för både bandy, skridsko och curling och på somrarna har det förstås varit fotboll, friidrott, gymnastik, men även brottning och boxning.

KJELL JONSSON skjuter

12 år efter invigningen firade Härnösand sina 350 första år som stad och Ängevallen blev centrum för bland annat många

holländska laget Be Quick och gästerna som bl.a. innehöll fyra landslagsspelare var "ofina" nog att vinna med 5-2 efter 3-1 i paus

BANDY

Publiken har strömmat till Ängevallen i stora skaror men publikrekordet är från 1953 då Älgarna nådde kvartsfinalen i Svenska cupen och mötte Helsingborg. Det har uppgivits att över 6 000 åskådare fanns på plats.

Legendariske landslagsmålvakten Kalle Svensson stod i skåningarnas mål. "Rio-Kalle" som gjort stormatcher i bl.a. Brasilien och hade hållit nollan i drygt fem matcher i rad när han kom till Härnösand med sina lagkompisar.

På Ängevallen spräcktes dock den sviten när den 21-årige Älgarnas spelaren Östen Persson drog på ett otagbart skott som bronsmedaljören i både OS och VM var chanslös på. Matchen den vann Helsingborgs IF med 6-1.

Den 4 januari 1971 brann den ståtliga läktaren vid Ängevallen ner till grunden (påstånd av smågrabbar) och den återuppfördes aldrig.

Trots de primitiva yttre förhållandena var idrottandet rätt livligt i staden under 1900-talets två första decennier och Härnösands-klubbarnas insats blev uppmärksammade i det allmänna idrottsutövande i landet. Detta gällde såväl vintersportens olika grenar, där man ju inte hade så mycket bekymmer med planer etc., som sommarens utesportgrenar. Flera distriktsmästerskap hamnade i staden.

DRAGKAMP

BROTTHING

CURLING

CURLING 2

SERVITRISLOPP

* * * *

I skriften "Orientera dig om Änget och Murbergsområdet" som framställts av ABM-resurs, och under rubriken "Änget - som jag minns" berättar Vivi-Anne Högqvist, fd. bibliotekarie vid Läns museet Murberget, följande om bl.a. Ängevallen.

Ängevallen spelade en central roll för de boende på Änget och Vivi-Anne minns med glädje alla olika evenemang på idrottsplatsen såsom fotbollsmatcher, firandet av Svenska Flaggans dag, friidrottstävlingar och uppvisningar av olika slag.

Vintertid spolades fotbollsplanen och det spelades bandy där. Man anordnade till och med isracing med motorcyklar och under många år spolades en curlingbana intill fotbollsplanen.

På söndagarna anordnades det under perioder pjäxdans på den lilla planen intill Ängevallen. Vivi-Anne minns många namnkunniga, lokala idrottsförmågor från Änget: fotbollsspelare, bandyspelare, skidåkare och friidrottare.

Närheten till Ängevallen kanske bidrog liksom närheten till skidspår i skogen och grönområden att spela och leka på. Vivi-Anne har en uppfattning om att många barnfamiljer valde att flytta ut från staden och bygga eget på Änget under 1940-50-talen och att 40-talets stora barnkullar gjorde att där var sjudande aktivitet, inte minst vad gällde idrott.

KALLELSE TILL ÅRSMÖTE 2021-03-15

Vid styrelsemöte den 5 mars beslutades att, med anledning av den fortsatt pågående Corona pandemin, kommer även 2021-års årsmöte genomföras via e-post och brev.

Folkhälsomyndighetens restriktioner har ytterligare förstärkts, samtidigt pågår vaccinationer men här är tidsuppgifterna oklara om när den insatsen kan vara avslutad. Det innebär att vi inte heller förrän eventuellt till hösten kan genomföra några aktiviteter förutom nämnda årsmöte.

*Fastställt datum för årsmötet är – **torsdag 15 april.***

Vår förhoppning är ni medlemmar även denna gång ställer er positiva till styrelsebeslutet och årsmötet kan genomföras.

*Medlemsavgiften
om du skulle ha glömt.*

Medlemsavgiften 2021 är fortsatt 150 kronor för enskild medlem,
50 kronor för familjemedlem, 25 kr för studerande upp till 18 år.
500 kronor för företag.

Så påminner vi om - för att vara röstberättigad vid årsmötet skall medlemsavgiften vara inbetald till föreningens konto senast 14 april.

*Avgift inbetalas till - **Nordea Plusgirokonto - 436116 – 8***

VIKTIGT är att man anger *vem som betalar.*

Det för att kunna fastställa vilka som fortsatt är medlemmar i föreningen.

Med vänlig hälsning

Björn Thunberg
Björn Thunberg Ordförande

B Föreningspost

Avs: Härnösands Släktforskare

c/o Björn Thunberg

Norra Kyrkogatan 22 C

871 32 Härnösand

Programkommitténs planerade programpunkter

Vi avvaktar fortsatt pandemins utveckling

Motivation

det gäller

att våga, inte ge upp och komma igen

Vi ses när vi kan bli fler i båten